

Erling Pedersen

Kongens kvinner

ASCHEHOUG

ERLING PEDERSEN

Rottenes konge, noveller 1972

Den siste sommeren, roman 1973

Nilsen, roman 1975

Vestlandsnetter, roman 1976

Ventetid, roman 1977

Vesla, skuespill 1978

Arven, skuespill 1979

Din plass på jorda. Anna og Johan. 1908–1928, roman 1981

Kraftoverføring, noveller 1985

Solregn over Skrede. Anna og Johan. Thor. 1945–1962, roman 1991

Smaken av jern. Anna og Johan. Erlend. 1962–1985, roman 1998

Brødre. Anna. Johannes, Thor og Erlend. 1965–2001, roman 2001

Kongens merke, roman 2006

Ungdomsromaner:

Blindgjenger, 1981

På dypt vann, 1985

Fuglekongen, 1986

Livet er et spell ..., 1987

Fanget i fortiden, 1989

Bare når jeg ler, 1993

Operasjon Storm, 1994

Hvile i grønne enger, 1995

Sprite, 1996

Lela, 1997

© 2008 H. Aschehoug & Co. (W. Nygaard), Oslo

www.aschehoug.no

Satt med 11/12,9 pkt StempelGaramond-Roman

hos Type-it AS, Trondheim 2008

Papir: 70 g Pamo Super 1,6

Printed in Germany

GGP Media GmbH. Pössneck 2008

ISBN 978-82-03-19422-1

Om *Kongens merke* (2006)

På sin store Norgesreise i 1599 går Christian 4. i land i Vardø. Der forgriper han seg på den vakre Aona Nordfra, 17 år og med evner utenom det vanlige.

Aona følger etter kongen sørover. På en holme i Lofoten føder hun et barn, Erla. Senere blir hun arrestert for trolldom og ført til Akershus. Der slår kongen på henne en bestialsk jernmaske, for at kreftene hennes ikke lenger skal ha noen virkning.

Imens er Erla overlatt til seg selv. Senere kommer hun til Romsdalen. Der tar Per Klungnæs henne til seg. Da Sinclair lander i Norge med skottehæren sin i 1612, blir hun med på ferden sørover, og opplever slaget ved Kringen og massakrene på Kvam på nært hold.

En annen sentral karakter i *Kongens merke* er adelsmannen Peder Iverssønn, godseier på Fresseborgen ved Larvik og en av stattholderens nærmeste menn. Peder er hemmelig katolikk, og arbeider i det skjulte for en motreformasjon i Norden.

Christian 4. har sett seg ut tre hovedfiender i livet, svenskene, katolikkene og trollfolkene. Særlig volder trolldomen ham problemer, ikke minst i forholdet til kvinner. Piken fra nord er både hans hemmelige lyst og

lengsel, og en representant for alt som er ondt og farlig i verden.

Kongens merke er en roman om krigens meningsløshet og om forfølgelse av annerledes tenkende – men også om fattigbarnet Erlas utrettelige kamp for å finne tilbake til moren. En dag forenes de da også – lenket til hverandre i Akershus festnings dypeste fangehull.

Så kan de sammen søke videre mot deres egentlige mål, kongens land. Zeeland. Havlandet.

Kongens merke spenner over tidsrommet 1599–1613, og er første bind i en planlagt trilogi om Christian 4.s liv og virke, og hans forhold til Aona og datteren Erla.

Handlingen i bind 2, *Kongens kvinner*, foregår i perioden 1615–1627.

KONGENS KVINNER

I

Ytterst mot nord, der Sjælland går over i sanddriver og grått hav, står det denne vårdagen en nokså lurvet hund. Den værer utover og skjelver smått. Om det er av redsel eller iver, vet ingen. Men herreløs er den visst, for det bor ikke lenger folk på Gillelejes Nordre Strand. En dag forsvant silda fra Kattegat. Da var det ikke lenger noen som fant livet levelig i de evige vindene, i sandflukten, i drevet fra vintertungt hav. Nå ligger hyttene under skrenten tomme og skjeve.

Med ett blir hunden ivrigere. Det skjer noe der ute. Opp av hav stiger to skikkelser, svarte og krøkte som draugen selv. Det er Aona Nordfra og datteren hennes. Nå løfter de seg som om de våkner etter en lang søvn, og tar til å trå innerter grunnene.

Aona er mørk og mager og med et stort og uregjerlig hår. Det ene øret er halvt, munnen revet og ansiktet ellers ødelagt som av brann eller kopper. Bare øynene står store og altfor lyse der inne, et blikk som ikke viker for noen.

Erla går i sitt femtende år, men er ennå mer gutt enn jente i kropp og holdning. Hun har arvet sin mors hår og øyne. Smilet og den smittende latteren derimot, har hun visst etter faren. Nå stryker hun alger og tang av ansiktet og legger på sprang så vannspruten står om henne. – Se, mor! roper hun. – Se hvem som ønsker oss velkommen!

Hunden står, flytter seg på et nokså underlig vis, og

står igjen. Til sist ser Erla hva som er galt. Den høyre framfoten er borte. Fluene surrer rundt den ennå blodige beinstumpen.

Aona kommer også til. – Den gikk seg vel i en saks, og gnagde så beinet av for å komme fri, sier Aona. – Slikt hender. Finn en stein og slå kryptet i hjel.

Erla hører ikke. Hun løfter hunden etter nakkeskinnet og bærer den til bekken ved skrenten. Der vasker hun såret og legger groblad over. Så trekker hun en ulltråd av trøya og spytter tre ganger på den og binder rundt. – Slik, sier hun. – Nå blir alt bra. Nå kan du gå hjem til dine egne.

Men stakkaren vil visst ikke det. Den følger etter henne. Den går når hun går og står når hun står. Og løper hun, hinker den etter så godt den evner.

Aona har alt funnet seg et husvære. Den ytterste hytta mot havet er skjev og forblåst og med sand langt oppetter flettverksveggene. Men hun har ryddet grua. Nå slår hun ild med en bit flint mot stålet i beltespenningen sin.

– Det er sikkert både folk og hus bak odden, sier Erla. – Jeg synes jeg kjente lukta av røyk!

– Så skal vi ikke dit, sier Aona. – Dessuten ser vi her best om noen kommer.

Erla nikker. Hun vrenger av seg den slitte soldatkofferten i det samme for å henge den til tørk.

– Og hunden kan du bare jage til skogs igjen! Husdyr fikk jeg nok av på Akershus. Rottene der var vel så store som den stakkaren du drar i hus.

Erla vil protestere. Så ser hun på moren, på det halve øret hennes, på ansiktet skamfært etter årene med kongens jernmaske om hodet. Hun prøver å møte dette blikket som hun aldri har kunnet fri seg fra. Til sist viker hun likevel, tar hunden ved nakkeskinnet og fører den ut i kveldsmørket, til neste hytte. – Bli der, sier hun. Og hunden lyder.

Så går det mot kveld. Sola synker og alt stilner. Kvinnene legger mer ved på bålet. De skjelver ennå av kulde etter altfor lange tider i havet.

– Nå skal det bli bra med oss, sier Aona.

Erla nikker bare. Hun har en medaljong ved brystet. Nå løfter hun den til munnen, nærmest uten å vite det selv, og kjæler for den varme rundingen. Rett som det er lar hun tungespissen løpe over bokstaven og tallet som er risset inn på baksiden. C4.

– For det var hit vi skulle.

Erla nikker igjen. Om litt åpner hun smykket og studerer portrettet innenfor. Det er en ung, myndig mann med skjegg og bart. Og alltid stirrer han så rakt på henne at hun kan bli underlig av det.

II

Den samme natten satt Christian 4. av Danmark og Norge på Københavns Slott. Som vanlig hadde han pulsten full av tegninger og konstruksjoner. For øyeblikket var det emblemet sitt han pusset på. Hans C4 skulle spres over hele interiøret i den planlagte Christianstad trefoldighets kirke, slik Gud befalte ham å gjøre det.

Like etter krigen mot svenskene hadde han vært på jakt i Skåne. Ved grensebyen Wæ, som fienden hadde brannskattet hele tre ganger, la han seg til å hvile i en bøkeskog. Han sovnet og drømte at han sto i Tempelet i Jerusalem. Der ventet Gud og Jesus på ham. Han falt på kne for dem og overga sin skjebne i deres hender, og da han reiste seg igjen, så han navnet sitt skrevet på en av søylene.

Christian tok drømmen som nok et bevis på at han sto over alle mennesker og at Gud fremdeles så i nåde til ham. Ikke lenge etter la han derfor ned grunnsteinen for en ny by, en festningsby som erstatning for Wæ. Han kalte byen Christianstad, han la den ved Helge Å, og han gjorde det til Guds ære og for at verden skulle forstå at Skåne, Halland og Blekinge var og for all framtid skulle være del av det danske riket.

Og midt i det hele altså en ny kirke, og den skulle få et så lett og luftig et kirkerom at ingen hadde sett maken i hele Norden.

Om litt skjøv han likevel tegningene fra seg og gikk til vinduet. Det skulle visst bli nok en varm og uutholdelig dag der ute. Beboerne i den altfor trangbodde

hovedstaden hans brukte gatene og vollgravene rundt slottet som avfalls plass. Nå fikk vårsolen dyrekadavrene og skyllene og innholdet fra tusener av dobøtter til å gjære og boble. Gassene som steg opp gjennomstrømmet og forpestet den gammeldagse og nedslitte borgen. Stanken rev i nesen og stakk i lungene så han knapt orket å trekke været.

Og var det ikke den dårlige luften, så var det alle som krevde noe av ham. Byråkratiet så ut til å formere seg selv i ganger og korridorer så det snart ikke var albuerom for kongen selv til å bo og virke i rikenes egen borg.

En av de sakene han stadig oftere ble forelagt, var spørsmålet om ekteskap. Han hadde tross alt vært enkmann i tre år allerede, og nå mente stadig flere det var på tide at landet fikk en ny dronning. Tidspunktet var dessuten gunstig for en slik avgjørelse. Mars og Venus, planetene han hadde i sitt fødselshoroskop, sto dette året hele to ganger i konjunksjon. Han hadde da også sett seg ut en pike. Dessverre var hun ikke av fyrsteslekt. Inntil videre holdt han derfor sin attrå hemmelig, for å unngå den støyen som gjerne oppsto i slike sammenhenger.

Denne tidlige morgenen valgte han å gjøre det han stadig oftere følte behov for, å rømme unna den altfor påtrengende hverdagen som omga ham. Han hentet fram den spesielle nøkkelen som en gang ble overlatt ham til ene eie og kontroll, nøkkelen til rikets skattkammer. Så snek han seg gjennom baktrapper og korridorer ned i de mørke, kjølige kryptene under slottet.

Han hadde alltid minst to garvede gardister på vakt ved den solide jerdøren. Denne gangen sov de begge. Han dømte den ene til fire timer på trehesten og den andre til to dager i den spanske tønne for deres unnsfallenhet.

Deretter låste han seg inn i skattkammeret og lukket

døren bak seg. Så kunne han endelig puste dypt og helt igjen, omsluttet av denne nye atmosfæren av all verdens herlighet. Rundt ham fantes det nemlig rikdom i ufattelige mengder. Kister og skrin fløt over av edle stener. Smykker i emalje og gull og sølv hvilte i pakker og poser av fløyel. På et spesialbygd stativ hang ridetøyet han fikk laget året etter kroningen, til hyllingen av Hamborg. Det var i silkefløyel, med perler, gull, emalje og briljanter. Og viktigst av alt, nær hestens hjerte, en blå safir. Den var på ett hundre og fireogførti karat, i sin tid en gave fra hertugen av Milano til Christian 1. Med sin klare, dypblå lød, visdommens og himmelens farge, var den en særlig beskytter mot alle onde krefter.

Men også annet måtte nytes. Til venstre i hyllen lå praktsverdet han erobret fra Gustav 2. Adolf under Kalmarkrigen. Til høyre fantes rikseplet og septeret og salveseskrukken fra den gangen han ble innsatt som konge og til sitt livs store gjerning. Men mest var det mynter av alle valører, i sekker av lær og lerret, i hauger over golvet og langt oppetter veggene.

Så rik var han for tiden at han måtte bruke skyffelen for å spa seg vei fram til hyllen med den gjenstanden han holdt mest kjær av alle. Dette dyrebare eiet ble oppbevart i et enkelt treskrin. Nå tok han skrinet til seg og slo lokket opp, og var i samme øyeblikk fylt av ærbødighet og en stor og barnlig glede. For der lå den, hvilende i dyprød fløyel, kongekronen. Han hadde selv bestilt utførelsen, et filigransarbeid i gull og emalje så omfattende og samtidig så flørlett at det knapt var til å forstå, og han kjente hver en detalj i dekorasjonene.

På takkene over pannen og ørene satt pelikaner, fuglen som hakket sitt eget bryst til blods for å mate sine sultne barn, et bilde på at han ønsket å ofre alt for sitt folk. Over hans høyre hånd fantes Fortitudo ridende på en løve, symbolet på kongen som krigsherre, og over

hans venstre Justitia med vekten og sverdet, fordi han ønsket å være en dømmende og rettferdig konge. På den sjette og siste takken, mot nakken, befant Caritas seg, en mor med sitt diende barn, for å vise hans kjærlighet til folket og at han ingen annen skulle kjenne over seg enn Gud alene.

Og over det hele var det drysset et hopetall av perler og edelstener.

Omsider gjorde han det han pleide å gjøre i disse helligste av alle hemmelige stunder. Han løftet kronen ut og satte den på hodet.

Straks kjente han seg oppfylt, hel. Hans veldige kongerike strakte seg fra Elben i sør til Kola i nord, fra Øsel og Gotland i øst til Island og Grønland i vest. Han hadde fred med sin eneste herre, Gud Fader i det høye. Sine fiender hadde han tuktet. Hver og en av dem, om det var svenskene eller kryptokatolikkene eller trollfolkene, hadde måttet vike for hans styrke og for den rettferdige harmen Gud selv hadde inngitt ham i kropp og sinn.

Han var Europas ypperste fyrste, og uovervinnelig.